

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS LYTIES, TAUTYBĖS IR KALBOS PAGRINDAIS MB „TYRAS GRAIKIŠKAS MAISTAS“ DARBO VIETOS SKELBIME TYRIMO

2018 m. vasario 27 d. Nr. (18)SN-29)SP-22

Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) 2018 m. sausio 31 d. buvo gautas pareiškėjo E. M. (toliau vadinamas ir Pareiškėju) skundas dėl galimos diskriminacijos lyties pagrindu, skelbiant apie pardavėjo darbo vietą Benedikto turguje. Pareiškėjas nurodo, kad socialiniame tinkle *Facebook* N. P. publikavo darbo skelbimą anglų kalba dėl pardavėjo darbo pozicijos naujoje „Kalimera LT“ prekybos vietoje – Benedikto turguje (toliau vadinamas ir darbo skelbimu). Darbo skelbime rašoma, kad darbas siūlomas lietuvei merginai, taip pat nurodoma, kad būtinos anglų kalbos žinios.

Lygių galimybių kontrolierė, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, 2018 m. vasario 6 d. raštu Nr. (18)SN-29)S-101 kreipėsi į „Kalimera LT“ vadovą ir paprašė motyvuotai paaiškinti, ar į siūlomą pardavėjo darbo poziciją „Kalimera LT“ prekybos vietoje, Benedikto turguje, yra priimanamos tik lietuvių tautybės moterys (jei taip – nurodyti kodėl); ar į siūlomas pardavėjo pareigas pretendavo kitų tautybių asmenys (jei taip – ar jiems buvo suteikta galimybė dalyvauti atrankoje); dėl kokių priežasčių siūlomoms pardavėjo pareigoms būtinos anglų kalbos žinios; ar į siūlomas pareigas darbuotoja arba darbuotojas jau yra priimtas (jei taip – nurodyti asmens tautybę ir lytį; buvo paprašyta pateikti pareigybės aprašymo ir / arba sudarytos darbo sutarties kopiją; nurodyti, kas ir kieno nurodymu parengė ir išplatino darbo skelbimą – nurodyti atsakingo asmens vardą, pavardę, pareigas ir darbovietę. Taip pat paprašyta pateikti kitą svarbią informaciją, susijusią su atliekamu tyrimu.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

2018 m. vasario 8 d. elektroniniu paštu buvo gautas MB „Tyras graikiškas maistas“ (valdo „Kalimera LT“; toliau vadinama ir Bendrove) direktorės J. S. laiškas. Atsakyme direktorė paaiškino, kad skelbimą savo iniciatyva surašė ir įkėlė Bendrovės darbuotojas N. P.. Įkėlusio asmens draugams pastebėjus skelbimo teksto galimą nekorektiškumą lyčių lygybės atžvilgiu, skelbimas buvo nedelsiant ištrintas. Direktorės teigimu, N. P. gailisi dėl susidariusios situacijos. Direktorė taip pat pabrėžė, kad Bendrovė neketino diskriminuoti ir nediskriminavo asmenų lyties ar kitu pagrindu. Pagal minėtą skelbimą į pardavėjo pareigas darbuotojas nėra priimtas. Direktorė paprašė atsiųsti darbo skelbimo kopiją, nes Bendrovė nėra išsisaugojusi skelbimo. 2018 m. vasario 9 d. Bendrovei buvo išsiųsta darbo skelbimo kopija (momentinė ekrano nuotrauka).

2018 m. vasario 12 d. elektroniniu paštu buvo gautas Bendrovės elektroninis laiškas, kuriame direktorė pažymėjo, kad dar kartą pasikalbėjo su darbo skelbimą išplatinsiu Bendrovės darbuotoju. Bendrovės direktorė nurodo nenorėjusi nieko įžeisti ir apgailestauja dėl įvykusio nesusipratimo.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar paskelbus MB „Tyras graikiškas maistas“ darbo skelbimą dėl pardavėjo pareigų „Kalimera LT“ prekybos vietoje, Benedikto turguje, ir nurodžius, kad ieškoma lietuviškos moters, kuriai būtinos anglų kalbos žinios, nebuvo pažeistos Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 16 straipsnio nuostatos, pagal kurias skelbimuose priimti į darbą, valstybės tarnybą arba mokytis draudžiama nurodyti reikalavimus, suteikiančius pirmenybę vienai iš lyčių, išskyrus šio įstatymo 10 straipsnio 5 punkte nurodytą atvejį, reikalauti iš darbo ieškančių asmenų informacijos apie jų šeimines padėtis, amžių (išskyrus šiame įstatyme numatytus atvejus), privatų gyvenimą ar šeimos planus. Taip pat buvo vertinama, ar pirmiau minėti veiksmai nepažeidžia Lygių galimybių įstatymo 11 straipsnio nuostatų, pagal kurias skelbimuose priimti į darbą, valstybės tarnybą arba mokytis draudžiama nurodyti reikalavimus, suteikiančius pirmenybę lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, išskyrus šio įstatymo 2 straipsnio 9 dalies 4 ir 7 punktuose nustatytus atvejus.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos, kurios tikslas – saugoti pagrindines žmogaus teises, atitinkančias Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises, III antraštinėje dalyje, skirtoje lygybei, įtvirtintas lygybės prieš įstatymą principas (20 straipsnis), taip pat įtvirtintas bet kokios diskriminacijos draudimas, ypač dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turtinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos. Specifiškai 23 straipsnyje nustatomas moterų ir vyrų lygybės principas, pabrėžiama, kad visose srityse turi būti užtikrinta moterų ir vyrų lygybė, įskaitant priėmimą į darbą, darbą ir atlyginimą. Taip pat 22 straipsnyje įtvirtinta, kad Sąjunga gerbia kultūrų, religijų ir kalbų įvairovę. Pagal Chartijos turinį darytina išvada, kad Europos Sąjungos institucijose skiriamas ypatingas dėmesys lyčių lygybei, draudžiama diskriminacija lyties, tautinės kilmės ar kalbos pagrindais.

2004 m. gruodžio 13 d. Tarybos direktyva 2004/113/EB įgyvendinamas vienodo požiūrio į moteris ir vyrus principas dėl galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo, siekiama sukurti sistemą kovai su diskriminacija dėl lyties ir užtikrinti lygias galimybes naudotis prekėmis bei paslaugomis ir tiekti prekes bei teikti paslaugas, siekiama valstybėse narėse įgyvendinti vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principą. Direktyvoje teigiama, kad vyrų ir moterų lygybės principas yra vienas iš Europos Sąjungos pagrindinių principų.

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys yra lygūs, žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtine teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas). Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius (Konstitucinio Teismo 1998 m. lapkričio 11 d. nutarimas). Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas būtų pažeistas, jeigu tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, būtų kitaip

traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 20 d. ir 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimai).

Lygių galimybių įstatymo 1 straipsnyje nustatyta, jog šio įstatymo paskirtis – užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio nuostatos, įtvirtinančios asmenų lygybę ir draudimą varžyti žmogaus teises ir teikti jam privilegijas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Taip pat šiuo įstatymu siekiama, kad būtų įgyvendintos ir Europos Sąjungos teisės aktų, nurodytų šio įstatymo priede, kitų tarptautinių sutarčių nuostatos. Taigi Konstitucijoje įtvirtintos asmenų lygybę reglamentuojančios pagrindinės nuostatos yra perkeltos į Lygių galimybių įstatymą, kuris draudžia diskriminaciją šio įstatymo taikymo srityje ne tik dėl konstitucinių nediskriminavimo pagrindų, bet ir dėl kitų žmogaus tapatybės požymių ar priskiriamų savybių, kurios yra įtvirtintos Lygių galimybių įstatyme.

Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje diskriminacija apibrėžiama kaip tiesioginė ar netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos. Tiesioginė diskriminacija pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalį laikomas elgesys su asmeniu, kai dėl pirmiau išvardintų pagrindų asmeniui taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui. Analogiškos nuostatos numatytos atitinkamai Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 ir 9 dalyse.

Tiriamu atveju Pareiškėjas Tarnybai atsiuntė socialiniame tinkle *Facebook* rastą darbo skelbimą, kuriame siūlomas pardavėjo darbas „Kalimera LT“ prekybos vietoje, Benedikto turguje. Skelbime nurodoma, kad pardavėjos darbu ieškoma lietuvės merginos, kuri mokėtų anglų kalbą.

Remiantis Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 16 straipsnio nuostatomis, skelbimuose priimti į darbą, valstybės tarnybą arba mokytis draudžiama nurodyti reikalavimus, suteikiančius pirmenybę vienai iš lyčių, išskyrus šio įstatymo 10 straipsnio 5 punkte nurodytą atvejį, reikalauti iš darbo ieškančių asmenų informacijos apie jų šeimines padėtį, amžių (išskyrus šiame įstatyme numatytus atvejus), privatų gyvenimą ar šeimos planus. Remiantis Lygių galimybių įstatymo 11 straipsnio nuostatomis, skelbimuose priimti į darbą, valstybės tarnybą arba mokytis draudžiama nurodyti reikalavimus, suteikiančius pirmenybę lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, išskyrus šio įstatymo 2 straipsnio 9 dalies 4 ir 7 punktuose nustatytus atvejus.

Nagrinėjamu atveju darbo skelbime, kurį išplatino Bendrovės virtuvės šefas socialiniame tinkle *Facebook*, visų pirma buvo nurodytas lyties kriterijus – skelbime rašoma, kad siūlomoms pareigoms ieškoma merginos; antra – skelbime nurodoma ir ieškomo asmens tautybė – lietuvė (angl. k. *lithuanian girl*); trečia – darbo skelbime taip pat pabrėžiama, kad šiai darbo pozicijai užimti būtina anglų kalba. Konstatuotina, kad darbo skelbime galima įžvelgti tris įstatymais draudžiamus diskriminacijos pagrindus – lyties, tautybės, kalbos. Bendrovės atsakyme nebuvo paaiškinta, kodėl siūlomoms pareigoms užimti būtinos anglų kalbos žinios, taigi neįmanoma nustatyti, ar toks reikalavimas yra pagrįstas. Remiantis Lygių galimybių įstatymo 4 straipsniu – skundžiamas asmuo turi įrodyti, kad lygių galimybių principas nebuvo pažeistas. Nesant Bendrovės paaiškinimo ir remiantis Lygių galimybių įstatymo 4 straipsniu, pareizumuojama, kad diskriminacijos faktas buvo. Darytina išvada, kad nagrinėjamu darbo skelbimu lygios galimybės yra pažeidžiamos lyties, tautybės ir kalbos pagrindais.

Bendrovės direktorė savo atsakyme pažymėjo, kad Bendrovės darbuotojas N. P. darbo skelbimą patalpino socialiniame tinkle savo iniciatyva, Bendrovei apie tai nežinant. Tiek Bendrovė, tiek skelbimą įkėlęs darbuotojas labai apgailestauja dėl nesusipratimo, nurodo neturėję jokio tikslo diskriminuoti kokias nors asmenų grupes. Darbo skelbimas buvo labai greitai ištrintas ir niekas nespėjo kreiptis dėl siūlomos darbo pozicijos bei joks asmuo nebuvo priimtas į siūlomas pareigas.

Lygių galimybių įstatymo 29 straipsnio 3 dalies 4 punkte nustatyta, jog, kai lygias galimybes pažeidžiantys veiksmai (neveikimas) nutraukiami, skundo tyrimas nutraukiamas.

Atsižvelgiant į tai, jog nurodyti lygias galimybes pažeidžiantys veiksmai yra nutraukti (darbo skelbimas yra ištrintas), tyrimas dėl lyties, tautybės ir kalbos pagrindu diskriminuojančio darbo skelbimo nutrauktinas.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 16 straipsniu, 17 straipsniu, 29 straipsnio 3 dalies 4 punktu,

Lygių galimybių kontrolierė:

n u s p r e n d ž i a:

1. Tyrimą dėl lyties, tautybės ir kalbos pagrindais diskriminuojančio darbo skelbimo nutraukti, kadangi lygias galimybes pažeidžiantys veiksmai nutraukti.
2. Su sprendimu supažindinti Pareiškėją ir MB „Tyras graikiškas maistas“ direktorę.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) arba apygardos administraciniam teismui.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Skardžiuvienė